

Врховниот суд на Република Северна Македонија, на Општата седница одржана на 14.07.2022 година, согласно член 37 став 1, алинеја 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр. 58/06, 35/08, 150/10, 83/18 и 198/18 и „Службен весник на РСМ“ бр.96/19), член 63 став 1 и 2, член 65 став 1 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Северна Македонија, одлучувајќи по барањето за донесување на начелно правно мислење, поднесено од адвокат Христијан Спиоровски од С., го усвои следниот:

ЗАКЛУЧОК

Барањето за утврдување на начелно правно мислење Су-03 бр.231/2022 година, поднесено од адвокат Христијан Спиоровски од С., НЕ СЕ УСВОЈУВА.

Образложение

Врз основа на член 37 став 1 точка 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/06 бр.96/19), Општата седница на Република Северна Македонија на ден 14.07.2022 година, расправаше по барањето за утврдување на начелно правно мислење, поднесено од адвокат адвокат Христијан Спиоровски од С., Су-03.бр.232/2022 , по правното прашање: Дали може во постапката за издавање на платен налог да се остварува правото на регрес или тоа може да се остварува исклучиво во постапка за редовна тужба.

Во поднесеното барање подносителот ја изложил состојбата по предметот на Основниот суд Охрид МАЛВПЛ1-П-6/18, започната по приговор на тужениот чиј полномошник е подносителот на ова барање, против решението за издавање нотарски платен налог НПН.бр.147/18 од 11.07.2018 година, донесено врз основа на веродостојна исправа – аналитичка картица на регреси. Имено, првостепениот суд донел пресуда со која делумно го усвоил приговорот на тужениот и решението за издавање нотарски налог под наведениот број и датум го оставил во сила, во дел решението е укинато и во тој дел тужбеното барање е одбиено како неосновано, наведената пресуда е потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ-1405/20 од 01.02.2021 година.

Според подносителот според позитивните прописи и досегашната судска пракса, регресот како право согласно член 16 од Законот за задолжителното осигурување во сообраќајот, се остварува во посебна постапка затоа што тоа е надомест на штета кој по пат на суброгација го менува субјективниот идентитет на барателот на тоа право.

Во конкретниот спор првостепениот и второстепениот суд погрешно поаѓајќи од наведената законска одредба оцениле дека се исполнети условите односно дека

наведеното може да се расправа и за истото да се одлучи во постапката за издавање на нотарски платен налог, кое нешто според подносителот е погрешно. Предното од причина што, само по редовна тужба тужителот го докажува пред се својот активен легитимитет да поднесе тужба за регрес, односно дека се исполнети условите од член 16 од Законот за задолжителното осигрување во сообраќајот и дека по пат на суброгација го презел правото да бара исплата на така исплатената штета. Откако наведеното ќе се утврди дури тогаш тужителот може да бара кондемпнација – задолжување на тужениот со износот кој тужителот го исплатил на трето лице како штета, но не и како во конкретниот спор поведен по предлог за донесување на решение за нотарски платен налог врз основа на веродостојна исправа – аналитичка картица. Наведеното без оглед на фактот што аналитичките картици ги составуваат овластени лица кај тужителот врз основа на некаков правен основ, како и без оглед што во евиденцијата на тужителот на контото регрес се завело побарување кое не било поткрепено со соодветна правна исправа.

Поради наведеното подносителот предлага Врховниот суд на Република Северна Македонија да даде одговор на поставеното правно прашање со цел да се воспостави правна сигурност. Во таа насока дека целта на поднесената иницијатива не била да се изврши ревидирање на донесените и цитирани судски одлуки, туку да се образложи зошто подносителот смета дека постои потребата од донесување начелно правно мислење за постапување во идни вакви предмети.

Поаѓајќи од наведеното, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија смета дека нема потреба од донесување начелно правно мислење, бидејќи во прилог на поднесното барање не е доставена различна судска пракса, односно други одлуки од кои произлегува различна примена и неконзистентност во постапка за издавање на платен налог, единствено е доставена одлука во конкретниот спор во кој подносителот е полномошник на тужениот во постапката.

Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија, раководејќи се од погоре утврденото, заклучи дека не се исполнети условите за утврдување на начелно правно мислење по прашање од значење за обезбедување на единството со примената на законите од страна на судовите, во смисла на член 37 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, а по поставеното правно прашање со поднесеното барање, поради што одлучи како во изреката на донесениот Заклучок.

Врховен суд на
Република Северна Македонија
Општа седница

Врховниот суд на Република Северна Македонија, на Општата седница одржана на 14.07.2022 година, согласно член 37 став 1, алинеја 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр. 58/06, 35/08, 150/10, 83/18 и 198/18 и „Службен весник на РСМ“ бр.96/19), член 63 став 1 и 2, член 65 став 1 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Северна Македонија, одлучувајќи по барањето за донесување на начелно правно мислење, поднесено од адвокат Христијан Спиоровски од С., го усвои следниот:

ЗАКЛУЧОК

Барањето за утврдување на начелно правно мислење Су-03 бр.232/2022 година, поднесено од адвокат Христијан Спиоровски од С., НЕ СЕ УСВОЈУВА.

Образложение

Врз основа на член 37 став 1 точка 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/06 бр.96/19), Општата седница на Република Северна Македонија на ден 14.07.2022 година, расправаше по барањето за утврдување на начелно правно мислење, поднесено од адвокат адвокат Христијан Спиоровски од С., Су-03.бр.232/2022 , по правното прашање: Дали согласно член 33, член 101 и член 104 од Законот за договорите за превоз во патниот сообраќајот, превозникот може да бара исплата на договорениот надоместок за превоз во судска постапка, од организаторот на превозот кој го издал налогот за утовар или како солидарна обврска ќе го бара од испраќачот или од примачот или од сите тројца субјекти.

Во поднесениот предлог се наведува дека во конкретен спор поведен со предлог за издавање на нотарски платен налог е донесено решение за издавање на нотарски платен налог од надлежен нотар кој по повод поднесен приговор од тужениот бил одбиен со пресуда на Основниот суд Охрид ПЛ1-ТС-8/19 од 01.10.2019 година, а потоа наведената пресуда била потврдена со пресуда на Апелациониот суд Битола ТСЖ-229/20 од 01.02.2021 година. Во наведената постапка наведениот адвокат е полномошник на тужениот во тој спор.

Според подносителот при оценката на материјалното право приоритет треба да се даде на член 33 став 2 и 3 од Законот за договорите за превоз во патниот сообраќај, во тој правец се наведува содржината на оваа одредба, како и одредбата од член 104 став 5 и 6 од истиот закон.

Спорд мислењето на подносителот од наведените законски одредби произлегувало дека организаторот на превозот не можел да биде пасивно легитимиран во постапката за надомест на трошоци за превоз – превознина, бидејќи обврската

преминала на примачот на стоката согласно член 33 став 2 од наведениот закон. Воедно, дека согласно став 3 од член 33, се предвидува по исклучокот организаторот, во конкретниот спор тужениот, да може да биде опфатен со тужбата доколку после неисполнување на обврските од страна на примачот на стоката согласно член 33 став 2 од Законот за договорите за превоз во патниот сообраќај и тоа солидарно со испраќот и примачот на стоката. Според подносителот тужениот како организатор би можел да се јави како тужен заедно со испраќачот и примачот на стоката како единствени сопарничари, но во никој случај постапката не може да се води само против организаторот на превозот, кој што во конкретниот спор бил единствено тужен. За да постои солидарна одговорност смета дека сите лица мората да бидат опфатени како тужени во постапката, во спротивно дека нема целосна пасивна легитимација на страна на тужениот.

Поради наведеното, во предлогот се бара да се одговори на прашањето кое е погоре наведено, во прилог доставувајќи ја пресудата на Основниот суд Охрид ПЛ1-ТС-8/19 од 01.10.2019 година и пресудата на Апелациониот суд Битола ТСЖ-229/20 од 01.02.2021 година.

Поаѓајќи од наведеното, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија смета дека нема потреба од донесување начелно правно мислење, бидејќи во прилог на поднесното барање не е доставена различна судска пракса, односно други одлуки од која би произлегувала различна примена и неконзистентност во примената на Законот за договорите за превоз во патниот сообраќај, единствено е доставена одлука во конкретниот спор во кој подносителот е полномошник на тужениот во постапката.

Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија, раководејќи се од погоре утврденото, заклучи дека не се исполнети условите за утврдување на начелно правно мислење по прашање од значење за обезбедување на единството со примената на законите од страна на судовите, во смисла на член 37 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, а по поставеното правно прашање со поднесеното барање, поради што одлучи како во изреката на донесениот Заклучок.

Врховен суд на
Република Северна Македонија
Општа седница

Врховниот суд на Република Северна Македонија, на Општата седница одржана на 14.07.2022 година, согласно член 37 став 1, алинеја 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр. 58/06, 35/08, 150/10, 83/18 и 198/18 и „Службен весник на РСМ“ бр.96/19), член 48 и 49 став 3 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Северна Македонија, одлучувајќи по иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесена од адвокат Благоја Пандовски од С., го усвои следниот:

ЗАКЛУЧОК

Иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесена од адвокат Благоја Пандовски од С., НЕ СЕ УСВОЈУВА.

Образложение

Врз основа на член 37 став1 точка 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/06 бр.96/19), Општата седница на Република Северна Македонија на ден 14.07.2022 година, расправаше по иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесена од адвокат Благоја Пандовски од С., кога едно лице ќе биде огласен за виновен и казнет за прекршок и му биде изречена во прекршочна постапка глоба, за истото лице, согласно ставот на Основниот кривичен суд Скопје и Апелациониот суд Скопје не може да се води кривична постапка, како последователна, со образложение дека е веќе пресудена работа.

Подносителот на иницијативата, како полномошник на оштетен, во сега актуелна и тековна кривична постапка покрената по приватна кривична тужба за кривично дело – „Телесна повреда“ од член 130 од Кривичниот законик, примил поднесок со известување дека се работи за веќе пресудена работа. Имено, обвинетиот бил прекршочно огласен за виновен за прекршок во член 11 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир и му била изречена глоба во износ од 250 евра, во денарска противвредност, која ја платил.

Подносителот на иницијативата укажува на невоедначена судска пракса во одлучувањето на Основниот кривичен суд Скопје и на Апелациониот суд Скопје во однос на примената на начелото *Ne bis in idem*, за што во прилог на иницијативата се доставени пресуди на Основниот кривичен суд Скопје К.бр.2091/18 од 10.10.2019 година и на Апелационен суд Скопје КЖ-993/19 од 25.02.2020 година, со која е потврдена првостепената пресуда; решение на Основен кривичен суд Скопје К.бр.974/19 од 12.04.2021 година, со кое е запрена кривичната постапка

против обвинетиот, бидејќи пред почетокот на главната расправа застапникот на обвинението се откажал од обвинението, согласно член 352 од ЗКП и извадок од Билтен бр.7 на Апелационен суд Штип по предметот на овој суд КЖ.бр.134/12 од 20.03.2012 година.

Во поткрепа на наводите во поднесената иницијатива, подносителот се повикува на критериумите *Engel* утврдени од Европскиот суд за човекови права и предметот *Maresti v. Hrvatska*.

Исто така, во иницијативата е наведено дека не е јасно како судовите очекуваат оштетениот да го оствари своето право на надомест на штета од кривично дело, зошто е и повеќе од сигурно дека одлука донесена во прекршочна постапка од страна на Управен орган - МВР не може да послужи како судска одлука и основ за заштита на имотно-правното побарување во граѓанска постапка.

На крајот, во иницијативата на подносителот е наведено дека кривичното дело и прекршокот имаат различен објект на заштита, па согласно насоките на Европскиот суд за човекови права и *Engel* критериумите бара на Општа седница на Врховен суд согласно член 37 од Законот за судовите, да се донесе начелно правно мислење во ситуации кога сторителот на прекршок, согласно закон треба и кривично да се санкционира, за да се обезбеди воедначена судска пракса на пониските судови, еднаква примена на законите, со што ќе се овозможи остварување на принципот на владеење на правото и правна сигурност на граѓаните.

Начелото *Ne bis in idem* е содржано во член 4 Протокол број 7 кон Европската конвенција за заштита на човековите права. Овој член содржи 3 засебни гаранции – никој не смее да биде повторно:

- 1.Изложен на прогон;
- 2.Суден, ниту;
- 3.Казнет за исто дело.

За да може да се даде одговор на прашањето дали лицето е „правосилно ослободено или осудено во согласност со законот во кривична постапка на државата“ потребно е првенствено да се одговори на прашањето:

I. Дали постапките за кои станува збор претставуваат „кривична материја“? За таа цел се применуваат т.н. *Engel* критериуми:

- 1.Класификација на делото во домашното право;
- 2.Природата на противправното поведение и
- 3.Видот и тежината на запретената казна.

II. Дали делата за кои се превзема прогон се исти „idem“?

III. Дали постои „конечна одлука“ во првата постапка?

IV. Дали постои двојно постапување „bis“?

Во предметот *Maresti v. Hrvatska*, прекршочниот суд во фактичкиот опис на прекршокот „нарушување на јавниот ред и мир“ го ставил и фактот дека подносителот другата особа ја удирал со раце и нозе по целото тело, иако тие факти ги надминуваат рамките на законскиот опис на прекршокот за кој станува збор. Поради таквото проширување на фактичкиот опис, осудителната одлука опфаќала и осуда за овој фактички склоп, па покренување на кривична постапка поради нанесување тешки телесни повреди било спротивно на начелото *Ne bis in idem*.

Во пресудата на Основниот кривичен суд Скопје К.бр.2091/18 од 10.10.2019 година, потврдена со пресуда на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.993/19 од 25.02.2020 година, на кој се повикува подносителот на иницијативата дејствијата на извршување опишани во прекршочната пресуда Основен суд Скопје I Скопје ПРК-Ј.бр.320/17 од 28.01.2019 година, и дејствието на извршување во поднесеното обвинение и изреката на пресудата се однесуваат на ист настан случен на ист ден, поради што не можат да се водат две постапки за ист настан. Во овие пресуди пониските судови правилно се повикале на член 4 од протокол број 7 кон Конвенцијата и член 7 од ЗКП, дека никој не може повторно да биде суден или казнет за дело за кое веќе бил суден и за тоа е донесена правосилна судска одлука. Во овој случај осудениот веќе бил огласен виновен за прекршок по член 12 став 1 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир и казнет со прекршочна санкција глоба во износ од 600 евра, во денарска противвредност.

Во решението на Основен кривичен суд Скопје К.бр.974/19 од 12.04.2021 година, е запрена кривичната постапка против обвинетиот, бидејќи пред почетокот на главната расправа застапникот на обвинението се откажал од обвинението против обвинетиот согласно член 352 од ЗКП. Во овој предмет против обвинетиот веќе бил оформен предмет за сторен прекршок по член 11 став 1 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир, во која постапка обвинетиот бил казнет со глоба во износ од 300 евра во денарска противвредност, па споредбено со диспозитивот на поднесениот обвинителен предлог првостепениот суд констатирал дека се работи за истиот настан случен истото време, поради што Јавниот обвинител согласно член 352 од ЗКП се откажал од поднесеното обвинение за кривично дело – „Насилство“ од член 386 став 3 во врска со став 1 од Кривичниот законик.

По однос на решението на Апелационен суд Штип КЖ.бр.134/12 од 20.03.2012 година, кога судот постапувајќи по жалбата на Основниот јавен обвинител истата ја уважил во целост и истакнал дека се работи за истовремено

постоење на законски прописи, со кои според Кривичниот законик е предвидена кривична одговорност, а според Законот за минералните сировини прекршочната одговорност за сторителот за противправните дејствија при вршење експлоатација на минерални сировини без концесија, односно без дозвола. Имено, првостепениот суд утврдил дека делото за кое се обвинува обвинетиот не е кривично дело според законот и поради тоа го ослободил од обвинението, бидејќи според член 75 став 1 точка 8 и став 5 од Законот за минералните сировини истото ова дејствие е санкционирано како прекршок, притоа повикувајќи се на член 3 став 2 од Кривичниот законик дека санкциите за прекршок се поблаги отколку за кривичното дело, според наведеното при постоење на прекршочна одговорност за истото дело непотребно е пропишана кривична одговорност. Во член 225-а став 1 од Кривичниот законик, е определено дека кривично е одговорен тој што врши експлоатација на минерални сировини определени со закон без концесија или дозвола. Во конкретниот случај, обвинетиот се обвинувал дека спротивно на одредбите од Законот за минералните сировини вршел експлоатација на минерални сировини кога на критичното место од коритото на реката извршил црпење на градежен песок и чакал, кои ги натоварил во лесна приколка влечена со неговиот трактор, иако за тоа од надлежниот орган немал добиено концесија и дозвола за експлоатација на овој вид на минерални сировини. Оттука, второстепениот суд оценил дека во случајот не станува збор за примена на поблаг закон според член 3 став 2 од Кривичниот законик, бидејќи не се работи за изменување на постоечкиот закон, туку се работи за истовремено постоење на законски прописи, со кои според Кривичниот законик е предвидена кривична одговорност, а според Законот за минералните сировини прекршочна одговорност за сторителот за противправното поведење – при вршење експлоатација на минерални сировини без концесија, односно без дозвола. Оттука, второстепениот суд се повикал на одредбата на член 47 став 2 од Кривичниот законик, според која во казната изречена за кривично дело чие обележје го опфаќа и обележјето на прекршок, платената казна за сторениот прекршок се засметува во казната за кривичното дело, а според член 119 став 1 точка 7 од Законот за прекршоците, доколку во кривичната постапка обвинетиот правосилно е огласен виновен за кривично дело што го опфаќа и обележјето на прекршокот, тогаш тој со пресуда за прекршокот се ослободува од одговорност. Оттука, кога веќе за ова кривично дело против обвинетиот е поднесено обвинение тогаш второстепениот суд констатирал дека судот бил должен за истото да се произнесе и да утврди дали тој го сторил ова кривично дело или не, а не да утврдува дека се работи за прекршок а не за кривично дело. Во случај на идентичност помеѓу прекршок и кривично дело разграничувањето се врши врз основа на интензитетот на општествената опасност на дејствијата, а дејствието со поголема општествена опасност (опасност од поголем интензитет) е кривично дело.

Во случајот, во врска со примената на начелото *Ne bis in idem*, во Врховниот суд на РСМ е одлучувано по предметите ВКЖ2.бр.8/17 и

КВП2.бр.47/19, при што и во двата предмета е констатирано дека нема отстапување од ова начело.

Меѓутоа, за разлика од овие предмети, во предметот КЗЗ.бр.4/22, кој е оформен по подигнато барање за заштита на законитоста на Јавното обвинителство на Република Северна Македонија КОЗ.бр.180/20 од 04.11.2021 година против решението на Основниот кривичен суд Скопје К.бр. 1517/19 од 22.10.2019 година и против решението на Апелациониот суд Скопје КЖ.бр.65/20 од 04.03.2020 година Врховниот суд констатира постапување спротивно на ова начело.

Имено, во овој предмет, првостепениот суд со решение го отфрлил обвинителниот предлог за кривично дело „Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од Кривичниот законик, согласно член 474 во врска со член 337 став 1 точка 1 од Законот за кривичната постапка, како пресудена работа што го исклучува кривичното гонење, дека против обвинетиот, за истиот настан веќе била водена прекршочна постапка за прекршок по член 12 став 1 од Законот за прекршоците против јавниот ред и мир, која е потврдена од второстепениот суд и која правосилно завршила со изречена прекршочна санкција Опомена.

Во случајот, во прекршочната постапка се санкционира нарушување на јавниот ред и мир со: „физички напад на друго лице на јавно место, што резултирало со повреда во вид на црвенила и отоци на лицето и главата на оштетениот“.

Кај кривичната постапка која била запрена, а требало да се води по поднесениот Обвинителен предлог за кривично дело „Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од Кривичниот законик, за истиот настан, противправноста на дејствијата се: „нанесување на скршеница на долната вилица во пределот на вратот од левата страна“, што е исполнување на законското битие на кривично дело „Тешка телесна повреда“, а објектот на заштита е телесниот интегритет на оштетениот.

Оттука, кривичната постапка би санкционирала различен аспект на противправно поведење на обвинетиот, за истиот настан, кое не е опфатено во прекршочната постапка, ниту можела да биде, бидејќи настапената тешка телесна повреда на оштетениот не е елемент на законското битие на прекршокот, а на кој начин би се остварил комплементарен одговор на општествено неприфатливо поведење за сеопфатно казнување на обвинетиот.

Во овој предмет, последователната/консекутивната кривична постапка резултирала со отфрлање на обвинителниот предлог, а обвинетиот не бил санкциониран за нанесувањето на скршеницата на долната вилица на оштетениот (тешка телесна повреда), така што санкционарањето за прекршок на обвинетиот не може да се смета за пресудена работа и за нанесувањето на тешката телесна повреда, бидејќи таа како настапена последица од противправноста на

дејствијата на обвинетиот не се елемент на законскиот опис на прекршокот, туку на кривично дело „Тешка телесна повреда“ од член 131 став 1 од Кривичниот законик, за што и бил поднесен обвинителен предлог по правосилноста на прекршочната одлука, кој неправилно со примена на одредбите од член 474 во врска со член 337 став 1 точка 1 на Законот за кривичната постапка, бил отфрлен.

Европскиот суд за човекови права во својата судска пракса во врска со примената на начелото *Ne bis in idem* заклучил дека ваков одговор на домашните судови не е делотворен, бидејќи може да создаде претстава на неказниност на насилните дејствија кај обвинетиот. Непокренување на кривична постапка, или, во случајот запирање на веќе покренатата кривична постапка поради потенцијална повреда на начелото *Ne bis in idem*, не е оправдано. Имено, согласно ставот 2 од член 4 Протокол број 7. кон Конвенцијата предметот може повторно да се разгледува ако во претходната постапка дошло до „битни повреди“ кои можеле да влијаат на решавање на предметот.

Во случајот, фактот дека не се истражени елементите за настаната тешка телесна повреда, како и не е изречена казна на обвинетиот за настанатата последица кај оштетениот е спротивно на начелото *Ne bis in idem* во смисла на став 2 член 4 Протокол број 7 кон Конвенцијата.

Имајќи го во предвид наведеното, во овој предмет, во последователната покрената кривична постапка, веќе донесената прекршочна Опомена не може да се смета за околност која го исклучува кривичното гонење на обвинетиот, за истиот настан. Изречената Опомена во прекршочната постапка е најблага санкција, така што требало кривичната постапка да продолжи, а не да се запре, за санкционирање на настапената последица, која не е опфатена со прекршокот, а е последица од противправните дејствија на обвинетиот, што на тој начин би претставувало сеопфатно казнување за противправноста на дејствијата на обвинетиот.

Врз основа на наведеното, Одделот за казниви дела на Врховниот суд на Република Северна Македонија за примената на начелото *Ne bis in idem* од член 4. Протокол бр. 7. кон Европската конвенција за човекови права, преку предметот Кзз.бр.4/2022 има изразено став дека ова е фактичко прашање кое се цени од случај до случај.

Имајќи го предвид погоре наведеното, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија смета дека нема потреба од донесување начелно правно мислење.

Оттука, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија, раководејќи се од погоре утврденото, заклучи дека не се исполнети условите за утврдување на начелно правно мислење по прашање од значење за обезбедување на единството со примената на законите од страна на судовите, во

смисла на член 37 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, поради што одлучи како во изреката на донесениот Заклучок.

Врховен суд на
Република Северна Македонија
Општа седница

Врховниот суд на Република Северна Македонија, на Општата седница одржана на 14.07.2022 година, согласно член 37 став 1, алинеја 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр. 58/06, 35/08, 150/10, 83/18 и 198/18 и „Службен весник на РСМ“ бр.96/19), член 48 и 49 став 3 од Деловникот за работа на Врховниот суд на Република Северна Македонија, одлучувајќи по иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесено од Претседателот на судот на Основен суд Кочани, а по повод одржаната Седница на судии при Основен суд Кочани, го усвои следниот:

ЗАКЛУЧОК

Иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесено од Претседателот на судот на Основен суд Кочани, а по повод одржаната Седница на судии при Основен суд Кочани, НЕ СЕ УСВОЈУВА.

Образложение

Врз основа на член 37 став1 точка 1 од Законот за судовите („Службен весник на РМ“ бр.58/06 бр.96/19), Општата седница на Република Северна Македонија на ден 14.07.2022 година, расправаше по иницијативата за утврдување на начелен став и начелно правно мислење, поднесено од Претседателот на судот на Основен суд Кочани, а по повод одржаната Седница на судии при Основен суд Кочани.

Во поднесената иницијатива се поставени следните прашања:

1.Дали во кривичната постапка за издавање казнен налог во случај кога со казнениот налог не е даден предлог за одлука за трошоци на постапката судијата посединец може да донесе дополнително решение за досудување на трошоци на постапката по издавање и по правосилност на казнениот налог.

2.Дали во случај кога постојат објективни пречки за постапување согласно ЗКП на сите судии кои согласно годишниот распоред за работа постапуваат по уписник „К“ може да се даде во работа на судија кој работи во граѓанска област.

По однос на првото поставено прашање во иницијативата е наведено дека во Основен суд Кочани постои невоедначеност на судската пракса кога се

донесуваат одлуки за досудување на трошоци на оштетениот во кривичната постапка кога вакви трошоци се направени во постапката пред ОЈО Кочани, а постапката правосилно е завршена со издавање на казнен налог во кој поради тоа што во предлогот за издавање на казнен налог не е даден предлогот, а со пресудата не е одлучувано за трошоци на кривичната постапка.

Ова прашање било разгледано на седница на судии при Основен суд Кочани на ден 15.03.2022 година, меѓутоа не постои усогласување помеѓу судиите при што дел од судиите останале на ставот дека казнениот налог се издава само и единствено онака како што е предложен од страна на Јавното обвинителство и доколку во доставениот предлог за издавање на казнен налог не е предложено на кој начин да се донесе одлука за трошоци на постапката, судот во пресудата не може да донесе таква одлука, а на барањето на оштетениот да се донесе дополнително одлука за трошоци направени во постапката пред јавното обвинителство не може да одговори позитивно, бидејќи обвинетиот не поднел приговор против казнениот налог онака како што е издаден и би било на негова штета дополнително по истекот на рокот за приговор да се товари со обврски со нова одлука, а овие трошоци оштетениот и неговиот полномошник би требало да ги пријавуваат во постапката пред јавното обвинителство и јавниот обвинител да ги има во предвид при донесување на предлогот за издавање на казнен налог.

Дел од судиите од Основен суд Кочани останале на ставот дека на барање на оштетениот може да се донесе дополнително и посебно решение со кое ќе му бидат досудени трошоците во постапката пред јавното обвинителство, иако во предлогот за казнен налог таков предлог не бил даден, од причина што таквите трошоци реално оштетениот ги има, особено во делот на неговото застапување од страна на полномошник и ваквите трошоци треба да му бидат надоместени. Ова особено што во најголем дел видно од поднесената кривична пријава до ОЈО полномошниците ги предјавуваат трошоците за состав на кривична пријава, како и на записник за земање изјава, а тоа што јавниот обвинител во предлогот за издавање на казнен налог не дал предлог дали да биде задолжен обвинетиот со овие трошоци не може да е на штета на оштетениот и ваквите трошоци да не му се досудуваат.

Согласно член 103 од Законот за кривичната постапка, во секоја пресуда и решение со кое се запира кривичната постапка ќе се одлучи кој ќе ги поднесува трошоците на постапката и колку изнесуваат тие.

Кога судот обвинетиот ќе го огласи виновен во пресудата ќе изрече дека е должен да ги надомести трошоците на кривичната постапка.

Секоја кривична постапка изискува разни издатоци, кои претставуваат трошоци на постапката. Видовите на трошоците и начинот на нивната исплата (со

одлуката или дополнително) ги определува судот. Со оглед дека кривичната постапка се води по повод одредено кривично дело, логично е сите трошоци сторени по тој повод да бидат надоместени/платени од извршителот на кривичното дело кога тоа се утврдува со пресудата.

Кога обвинетиот е огласен виновен судот не може да арбитражира во поглед на обврската за надомест на трошоците, бидејќи таа е императивна, што значи задолжителна.

При одлучувањето за трошоците во кривичната постапка неколку факти се секогаш од особено значење. Прво, прашањето на вината; второ, можноста за раздвојување на трошоците во однос кога се повеќе обвинети; трето, вината за поедини трошоци и најпосле, постоење или непостоење на основ за ослободување од должноста за надомест на трошоци во постапката. Сите наведени факти мораат да бидат објективно и реално присутни во секоја конкретна одлука за трошоците во постапката, а ако не се досудени тогаш таа одлука нема да биде законита. Самото парафразирање на законските одредби не дава на одлуката содржина и објективност.

Одлука за трошоците на постапката се донесува заедно со одлуката за главната работа по повод која се води кривичната постапка или одлука за трошоците на постапката може да се донесе дополнително во зависност од околностите на случајот.

Тој што побарува надомест на трошоци треба да поднесе барање за трошоци за видот и висината на трошоците. Ако со решението или со пресудата не е одлучено за трошоците (од било кои причини), одлука може да се донесе и со дополнително решение на основа на член 103 од Законот за кривичната постапка.

Имајќи го предвид наведеното, по однос на поставеното прво прашање од Претседателот на судот на Основен суд Кочани, а имајќи ги во предвид законските одредби од Законот за кривичната постапка, во кривичната постапка за издавање казнен налог, во случај кога со казниот налог не е даден предлог за одлука за трошоци на постапката, судијата поединец кој постапува по предметот може да донесе дополнително решение за досудување на трошоци по постапката по издавање и по правосилност на казниот налог. Ова од причина што трошоците што реално ги има оштетениот, особено во делот на неговото застапување од страна на неговиот полномошник треба да му бидат надоместени. Тоа што јавниот обвинител во предлогот за издавање на казнен налог не дал предлог дали да биде задолжен обвинетиот со трошоци, не може да биде на штета на оштетениот и истите да не му се досудуваат.

По однос на второто поставено прашање: „Дали во случај кога постојат објективни пречки за постапување согласно ЗКП на сите судии кои согласно годишниот распоред за работа постапуваат по уписник „К“ може да се даде во работа на судија кој работи во граѓанска област“, истото е во надлежност на Претседателот на судот и не е прашање по кое треба да расправа Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија.

Имајќи го предвид погоре наведеното, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија смета дека нема потреба од донесување начелно правно мислење.

Оттука, Општата седница на Врховниот суд на Република Северна Македонија, раководејќи се од погоре утврденото, заклучи дека не се исполнети условите за утврдување на начелно правно мислење по прашање од значење за обезбедување на единството со примената на законите од страна на судовите, во смисла на член 37 став 1 алинеја 1 од Законот за судовите, поради што одлучи како во изреката на донесениот Заклучок.

Врховен суд на
Република Северна Македонија
Општа седница